

Nr 154.

Av herr Nilsson, Nils Anton, m. fl., om ökat anslag till understödjande av den praktiskt-vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm.

I statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, p. 81, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för upprätthållande av den praktiskt-vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.

Såsom framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen för ärendet, har firman Weibull för ändamålet begärt ett anslag av 90,000 kronor.

Såväl Kungl. Maj:ts förslag som firmans framställning grunda sig på förutsättningen, att förädlingsverksamheten å Weibullsholm skulle uppehållas i hela sin nuvarande omfattning. Däremot hava statens representanter för kontroll och inspektion av verksamheten å Weibullsholm även som lantbruksstyrelsen, vilka likaledes upptagit ett anslag av 25,000 kronor, såsom villkor för detsammas åtnjutande allenast uppställt såsom villkor, att den vid Weibullsholm bedrivna köksväxtförädlingen skulle uppehållas i hittillsvarande omfattning; denna sistnämnda verksamhet har nämligen enligt vad de sakkunniga beräknat ansetts draga en kostnad, utöver inkomsten från densamma, av ungefär sistnämnda belopp.

Den principiella skillnaden mellan departementschefens ståndpunkt å ena sidan och de sakkunnigas jämte lantbruksstyrelsens å den andra är väsentlig. Den förre avser, att i dess helhet upprätthålla den nuvarande förädlingsverksamheten å Weibullsholm; däremot synas de senare, såsom framgår av de sakkunnigas yttrande, närmast finna ett nedläggande av förädlingsverksamheten — utom tills vidare köksväxtförädlingen — vara önskvärd. Att departementschefens uppfattning starkt skiljer sig från de sakkunnigas framgår även av departementschefens uttalande beträffande de vid Svalöv och Weibullsholm uppnådda växtförädlingsresultaten, vilka han — utan att upptaga någon jämförande granskning — förklarar sig högt uppskatta såväl med avseende å den ena som den andra anstalten. Ett sådant uttalande torde innehära en helt annan värdesättning än det sammanfattande omdöme, som de sakkunniga avgivit:

"Vad beträffar den ekonomiska betydelsen av firman Weibulls sorter, så vilja vi på grund av vad i saken anförs samt efter av oss kända sakförhållanden i likhet med 1924 års växtförädlingssakkunniga framhålla, att det — för så vitt man för nä-

varande kan bedöma — huvudsakligast är genom standardvete, som firman Weibull åstadkommit ett nationalekonomiskt mervärde, utöver vad som framlagts av Utsädesföreningen i fråga om de växtslag, som äro föremål för förädling vid båda anstalterna.”

Beträffande den reala sidan av frågan, anslagets belopp, har emellertid departementschefen i anslutning till innehållet i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1926 års riksdag, vilken blev av riksdagen bifallen, även som i betraktande av det statsfinansiella läget ansett sig böra förorda ett till 25,000 kronor ytterligare nedsatt bidrag. I fråga om det första av dessa skäl, 1926 års riksdags ståndpunkt, är det visserligen riktigt, att riksdagen biföll Kungl. Maj:ts då framlagda förslag om nedsättning av anslaget till 50,000 kronor, till vilket belopp de sakkunniga då uppskattat anslagsbehovet. Av kamrarnas protokoll — icke minst av såväl den dåvarande som den nuvarande departementschefens anföranden — torde emellertid klart framgå, att det avgörande härväldet var, att de sakkunnigas uppskattning av anslagsbehovet — vilken uppskattning ej ansågs vederlagd av motionärerna — tillerkändes vitsord. Att däremot i riksdagens beslut inlägga den innebörd, att anslaget för ett kommande år — bortsett från vad som då kunde styrkas rörande behovet — måste bliva 50,000 kronor eller lägre belopp är uppenbarligen oriktigt.

Såsom förut berörts, kvarstår emellertid departementschefen i motsats till de sakkunniga vid riksdagens grunduppfattning, att växtförädlingsverksamheten i sin helhet bör upprätthållas. Då framställer sig givetvis till en början den frågan, huruvida detta syfte kan vinnas med det av departementschefen förordade anslaget av 25,000 kronor. Vilken utredning föreligger i detta avseende? Firman har uppskattat anslagsbehovet till 90,000 kronor, varvid firman utgått från förutsättningen att växtförädlingsverksamheten skulle bibehållas i den omfattning, den numera äger. Av handlingarna i ärendet framgår, att denna omfattning är större än den, som förelåg vid 1924 års utredning. Förklaringen härtill vore, att det gällt för växtförädlingsanstalten att återvinna den effektivitet i arbetet, som rätt betydligt nedgått under den första depressionstidens otrygghetstillstånd. Genom 1925 års riksdags principiella ståndpunktstagande hade firman fått den uppfattningen, att staten under de närmaste åren skulle stödja anstalten, och det förefintliga växtförädlingsmaterialet ansågs därför i full utsträckning böra bearbetas genom utläggande av ökat antal parceller. I sammanhang härmed och för vinande av en mera allsidig fördelning av växtförädlingsarbetet hade klyvning skett av en växtförädlingsavdelning medförande viss personalökning. Omkostnadsstaten uppvisade även ökning på grund av tillkommande ålderstillägg. Slutligen hade man för budgetåret 1927—1928 icke ansett sig kunna räkna med att en förädlingsledare, som hittills åtnjutit docentstipendium, skulle få fortfarande behålla detsamma, till följd varav uppstode en höjning

i lönekontot å 6,500 kronor. Det är alltså till upprätthållande av denna, i full omfattning nu arbetande växtförädlingsanstalt, firman äskat statsanslag av 90,000 kronor. Av handlingarna i ärendet framgår ej, huruvida andra alternativ varit under utredningens gång förhandlingsvis diskuterade. Det ligger ju nära till hands att fråga sig, huruvida icke, för ernående av ett lägre anslagsbelopp, kostnaderna för växtförädlingen kunde i någon mån nedbringas. Departementschefen inläter sig icke heller på denna fråga trots den kraftiga nedskärningen av anslagsbeloppet, samtidigt som han bibehåller villkoret att växtförädlingsverksamheten skulle upprätthållas i full omfattning. Emellertid har firman i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t efter statsverkspropositionens avlämnande anmält, att det icke vore firman möjligt att själv bestrida så stor del av växtförädlingskostnaderna, som skulle betingas av Kungl. Maj:ts förslag. I sammanhang härmend anmäler firman, att beträffande de beräknade kostnaderna för växtförädlingen för nästkommande budgetår icke annan förändring ägt rum än att — till följd av att den förutnämnda förädlingsledarens ansökan att få bibehålla docentstipendium av vederbörlande universitetsmyndigheter tillstyrkts — anslaget torde kunna minskas med 6,500 kronor.

Efter vad sålunda förekommit synes anslagsfrågan befinna sig i ett skäligen oklart läge. För dem, som anse ett fullföljande av växtförädlingsarbetet å Weibullsholm vara en angelägenhet av stor nationalekonomisk vikt, framstår det såsom nödvändigt att närmare undersöka, huruvida praktiska möjligheter finns för en tillfredsställande lösning av spörsmålet. För detta ändamål har det synts oss nödvändigt att inhämta närmare upplysningar rörande firmans ställning till frågan om anslagsbehovets nedbringande. Firman har därvid visserligen förklarat, att densamma under förutsättning av växtförädlingsverksamhetens bibehållande i nu varande omfattning nödgades vidhålla sin ståndpunkt beträffande statsanslagets belopp — bortsett från den beräknade minskningen av 6,500 kronor — men att å andra sidan vissa möjligheter funnes att minska verksamhetens omfattning och därmed anslagsbehovet, vilket genom en återgång i stort sett till tidigare förefintlig organisation skull kunna nedbringas till i runt tal 70,000 kronor.

Om också en dylik minskning av den nuvarande omfattningen av växtförädlingsverksamheten å Weibullsholms givetvis måste vara att beklaga från statsnyttans synpunkt, är den måhända icke möjlig att undgå under nu rådande svaga konjunkturer för merkantilt utnyttjande av växtförädlingens resultat och då den statsfinansiella situationen jämväl påkallar begränsning av statens bidragsmöjligheter. Även med den ifrågasatta minskningen av växtförädlingsverksamheten skulle den ungefär äga den omfattning, som förelåg då anslag första gången beviljades. Någon ändring i villkoren för anslagets beviljande för nästkommande budgetår skulle därför ej vara erfordrig.

Då vi nu anse oss böra hemställa om anslag på 70,000 kronor, varigenom

växtförädlingsarbetet å Weibullsholm skulle kunna i huvudsaklig omfattning alltjämt fullföljas, har vår uppfattning av denna verksamhets synnerligen stora värde varit för oss avgörande. I detta sammanhang måste vi beklaga, att utredningen i ärendet på denna centrala punkt — Weibullsholmssorternas värde — äro otillfredsställande, vilket uppenbarligen föranlett departementschefen till hans visserligen välvilliga men dock från fackmässig synpunkt skäligen allmänt hållna uttalande.

Till komplettering av utredningen ha vi ansett oss böra till denna motion foga en på hänvändelse från Weibullsholm (Bilaga A), från Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet erhållen sammanställning (Bilaga B) av tillgängligt siffermateriel i de sortfrågor, varom olika meningar gjort sig gällande under utredningen av ärendet. Detta siffermaterial synes oss väl bekräfta de värdesättningar, som framkommit från vetenskapsmännen å Weibullsholm, nämligen att denna anstalt är ledande i fråga om höstvete, havre och rotfrukter. Därest vederbörande utskott skulle finna ytterligare utredning erforderlig i nu omhandlade avseende, synes förenämnda sifferuppgifter lämpligen kunna kompletteras genom inhämtande av yttrande från myndigheten ifråga.

Med åberopande av det ovan anfördå få vi hemställa,

att riksdagen till understödjande av den praktiskt-vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm måtte anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 70,000 kronor.

Stockholm den 20 januari 1927.

Nils Ant. Nilsson.

Elof B. Andersson.

Alexander Nilsson.

N. Gabrielson.

Anders Elisson.

Bilaga A.

Till Styrelsen för Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet,
Experimentalfältet.

Vid behandling av frågan om anslag till Weibullsholms växtförädlingsanstalt för budgetåret 1927—1928 hava sakkunniga för utövande av kontroll- och inspektionsverksamhet över denna anstalt i och för bedömande av firman Weibulls i dess inlaga av den 30 sept. lämnade uppgifter i sortfrågan (bil. I) remitterat ärendet i detta avseende till Sveriges utsädesförening i Svalöv.

Denna förening, som är forbunden med ett med oss konkurrerande affärsföretag, har emellertid — såsom torde framgå av firmans bifogade underdåniga

slutpåminnelser av den 10 dec. 1926 (bil. II) — på ett ingalunda opartiskt sätt beskurit och omformat det på de officiella försöken baserade siffermaterial, som utgör beviset för de i ansökan gjorda uttalanden om våra nya sorter.

Naturligt och riktigt hade givetvis varit att remittera ärendet till den utanför privata intressen stående organisation för försöksväsendet, som staten själv äger i Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, underavdelningen för växtodling. Först härigenom hade de sakkunniga kunnat vänta sig en opartisk utredning av denna för hela bedömningen av Weibullsholms växtförädlingsanstalts verksamhet och för firmans anslagsansökan fundamentala fråga.

Då emellertid så ej skett, hava vi i frågans brådskande läge funnit den enda återstående utvägen att vinna klarhet i detta avseende vara, att själva vända oss till denna statliga organisation med anhållan om utredning och uttalande i sortfrågan i enlighet med dess vunna resultat och erfarenheter närmast med avseende på de omdebatterade sorterna, vetesorterna Kron och Standard, Thule II och Jarl, havresorterna Seger och Eko, Guldregn och Arla, Klock III, Engelbrekt och Argus samt de båda förädlingsanstalternas sorter i foderrotfrukter.

Weibullsholm den 4 januari 1927.

Med utmärkt högaktning
för Weibullsholms växtförädlingsanstalt, W. Weibull,
Harry Weibull.

Bilaga B.

Till Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

I anledning av Styrelsens för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet anmodan till centralanstaltens underavdelning för växtodling att ställa till Weibullsholms växtförädlingsanstalts förfogande tillgängligt siffermaterial beträffande de under ledning av underavdelningen företagna försöken med vissa i en Weibullsholms skrivelse till styrelsen omförmålda sorter från Weibullsholm under de senaste åren, får undertecknad lämna följande upplysningar.

Enär för år 1926 hittills endast en del av försöksresultaten från de lokala sortförsöken inkommit, hava försökssiffror från det nämnda året i den nedanstående sammanställningen endast medtagits beträffande Arlahavren och Argushavren, vilka båda nyare Weibullsholmssorter blott från och med året 1925 varit med i försöken. Rörande åter Ekohavren och mot denna svarande Svalövs-sorter samt rörande vetesorterna har sammanställningen ansetts lämpligen böra omfatta åren 1921—1925, resp. 1922—1925, eller så länge de nämnda Weibullsholmssorterna varit med, beträffande rotfruktssorterna åren 1915—1925.

Följande medeltalssiffror för avkastningen i kärna och halm resp. rötter och torräinne per hektar hava vid försöken erhållits.

Stråsädessorter.

<i>Weibullsholms Ekohavre.</i>	<i>Svalövs Segerhavre.</i>
--------------------------------	----------------------------

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1921—25 (403 försök)	2744	4130	2707	4041
Relativa tal	100,0	100,0	98,7	97,8

Weibullsholms Ekohavre. Svalövs Guldregnshavre.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1921—25 (405 försök)	2748	4129	2592	3879
Relativa tal	100,0	100,0	94,3	93,9

Weibullsholms Ekojavre. Svalövs Kungshavre.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1921—25 (240 försök)	2748	4120	2658	4050
Relativa tal	100,0	100,0	96,7	98,5

Weibullsholms Arlahavre. Svalövs Guldregnshavre.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1925—26 (70 försök)	2688	3582	2638	3762
Relativa tal	100,0	100,0	98,1	105,0

Weibullsholms Argushavre. Svalövs Klockh. II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1925—26 (29 försök)	2468	3290	2292	3290
Relativa tal	100,0	100,0	92,9	100,0

Weibullsholms Argushavre. Svalövs Klockh. III.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1925—26 (18 försök)	2370	3312	2286	3386
Relativa tal	100,0	100,0	96,5	102,2

Weibullsholms Argushavre. Svalövs Engelbrektsh.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1925—26 (36 försök)	2513	3381	2428	3484
Relativa tal	100,0	100,0	96,6	103,0

Weibullsholms Standardvete. Svalövs Kronvete.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1922—25 (33 försök)	4529	7080	4335	6654
Relativa tal	100,0	100,0	95,7	94,0

Weibullsholms Standardvete. Svalövs Pansarvete III.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1921—25 (55 försök)	4205	6914	3912	6739
Relativa tal	100,0	100,0	93,0	97,5

Weibullsholms Standardvete. Svalövs Solvete II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1921—25 (61 försök)	3858	6132	3717	6133
Relativa tal	100,0	100,0	96,3	100,1

Weibullsholms Jarlvete I. Svalövs Tulevete II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1923—25 (35 försök)	3481	5688	3257	5652
Relativa tal	100,0	100,0	93,6	99,4

Weibullsholms Jarlvete II. Svalövs Tulevete II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1924—25 (26 försök)	3571	5881	3308	5871
Relativa tal	100,0	100,0	92,6	99,8

Weibullsholms Jarlvete I. Svalövs Sveavete I.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1923—25 (21 försök)	3294	5490	3200	5640
Relativa tal	100,0	100,0	97,1	102,7

Weibullsholms Jarlvete II. Svalövs Sveavete I.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1924—25 (13 försök)	3107	5308	2832	5263
Relativa tal	100,0	100,0	91,1	99,2

Weibullsholms Jarlvete I. Svalövs Sveavete II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1923—25 (13 försök)	4000	6410	3612	6148
Relativa tal	100,0	100,0	90,3	95,9

Weibullsholms Jarlvete II. Svalövs Sveavete II.

	Kärna	Halm	Kärna	Halm
M:tal för 1924—25 (12 försök)	3753	6389	3470	6036
Relativa tal	100,0	100,0	92,4	94,5

Rotfruktsstammar.*Weibullsholms Ped. Bortfelderrova. Svalövs Bortfelderrova.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
	%				%	
M:tal för 1915—24 ¹⁾ (68 försök)	63619	8,9	5630	55724	9,6	5409
Relativa tal	100,0	—	100,0	87,6	—	96,1

Weibullsholms Tellus Bortfelder. Svalövs Yellow Tankard.

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
	%				%	
M:tal för 1922—24 (10 försök)	59130	9,6	5637	58059	9,4	5454
Relativa tal	100,0	—	100,0	98,2	—	96,8

Weibullsholms Markbortfelder. Svalövs Yellow Tankard.

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
	%				%	
M:tal för 1915—24 (63 försök)	51322	10,1	5160	56147	9,8	5522
Relativa tal	100,0	—	100,0	109,4	—	107,0

Weibullsholms Östersundom. Svalövs Östersundom.

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
	%				%	
M:tal för 1915—24 (55 försök)	63293	8,4	5330	62400	8,7	5448
Relativa tal	100,0	—	100,0	98,6	—	102,2

¹⁾ Torrämnnessifför saknas för år 1925.

Weibullsholms svenska kålrot.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(57 försök)	44861	12,9	5857
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalövs gul svensk kålrot.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
44962	12,8	5747
100,1	—	98,1

Weibullsholms Bangholm.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(57 försök)	48154	12,7	6142
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalövs Bangholm.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
48481	12,6	6143
100,7	—	100,0

Weibullsholms gul Eckendorfer.

M:tal för 1915—24 ¹⁾	Rötter	Torrämne	Torrämne
(30 försök)	43029	13,4	5746
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalövs gul Eckendorfer.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
40345	13,5	5412
93,7	—	94,5

Weibullsholms röd Eckendorfer.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(23 försök)	48748	13,9	6753
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalöfs röd Eckendorfer.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
47834	13,7	6553
98,1	—	97,0

Weibullsholms cylinder Barres.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(33 försök)	47618	13,9	6563
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalöfs ovala Barres.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
44668	13,9	6127
93,8	—	93,3

Weibullsholms Särimmer.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(12 försök)	55920	14,5	7843
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalövs Alfa.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
50377	15,0	7368
90,1	—	93,9

Weibullsholms ljusröda fodersockerbeta. Svalövs Rubra.

M:tal för 1915—24	Rötter	Torrämne	Torrämne
(11 försök)	52176	14,7	7586
Relativa tal	100,0	—	100,0

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
48420	15,6	7425
92,8	—	97,9

*I M a l m ö h u s l ä n.**Weibullsholms Bortfelderrova.*

M:tal för 1915—25	Rötter	Torrämne	Torrämne
(22 försök)	87000	8,0	6950
Relativa tal	100,0	—	100,0

Svalövs Bortfelderrova.

Rötter	Torrämne	Torrämne
(%)		
76550	8,7	6644
88,0	—	95,6

¹⁾ Torrämnnessiffvor saknas för år 1925.

Weibullsholms Tellus Bortfelder. *Svalövs Yellow Tankard.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1923—24		%			%	
(5 försök)	82620	8,4	6902	76620	8,4	6486
Relativa tal	100,0	—	100,0	92,7	—	93,7

Weibullsholms Markbortfelder. *Svalövs Yellew Tankard.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—25		%			%	
(4 försök)	64950	10,4	6620	76620	8,4	6486
Relativa tal	100,0	—	100,0	118,0	—	98,0

Weibullsholms svenska kålrot. *Svalövs gul kålrot.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—25		%			%	
(29 försök)	69969	12,0	8385	71676	11,5	8246
Relativa tal	100,0	—	100,0	102,4	—	98,3

Weibullsholms Bangholm. *Svalövs Bangholm.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—25		%			%	
(29 försök)	74579	11,8	8761	73400	11,9	8697
Relativa tal	100,0	—	100,0	98,4	—	99,3

Weibullsholms cylinder Barres. *Svalövs ovals Barres.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1920—24		%			%	
(25 försök)	70664	13,2	9338	65124	13,2	8604
Relativa tal	100,0	—	100,0	92,2	—	92,1

Weibullsholms rödgula Barres. *Svalövs halvlånga Barres.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—25		%			%	
(42 försök)	78379	12,6	9869	74126	13,1	9715
Relativa tal	100,0	—	100,0	94,6	—	98,4

Weibullsholms Särimmer.

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—23		%			%	
(41 försök)	68246	13,5	9179	63129	14,5	9114
Relativa tal	100,0	—	100,0	92,5	—	99,3

Weibullsholms ljusröda fodersockerbeta. *Svalövs Rubra.*

	Rötter	Torrämne	Torrämne	Rötter	Torrämne	Torrämne
M:tal för 1915—25		%			%	
(41 försök)	69435	13,7	9496	64580	14,6	9435
Relativa tal	100,0	—	100,0	93,0	—	99,3

Sammanräkningen av samtliga försökssiffror är utförd under min ledning av assistenten S. Drottij.

Experimentalfältet den 15 januari 1927.

Centralanstaltens underavdelning för växtodling:

Pehr Bolin.